

TOD แนวทางการพัฒนาเมือง และชุมชนอย่างยั่งยืน

วันที่ 17 เม.ย. 2565 เวลา 14:38 น.

“ปัญญาช่วยพัฒนา”

- โดย ดร.สมศิริ เชี่ยววัฒนกุล
อาจารย์ประจำสาขาวิชา
ระบบสื่อสารโลจิสติกส์แม่:
ระบบสื่อสารของ
คณะวิศวกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล

**ชนะเลิศ
อันดับ 1**

ผลงานโดย

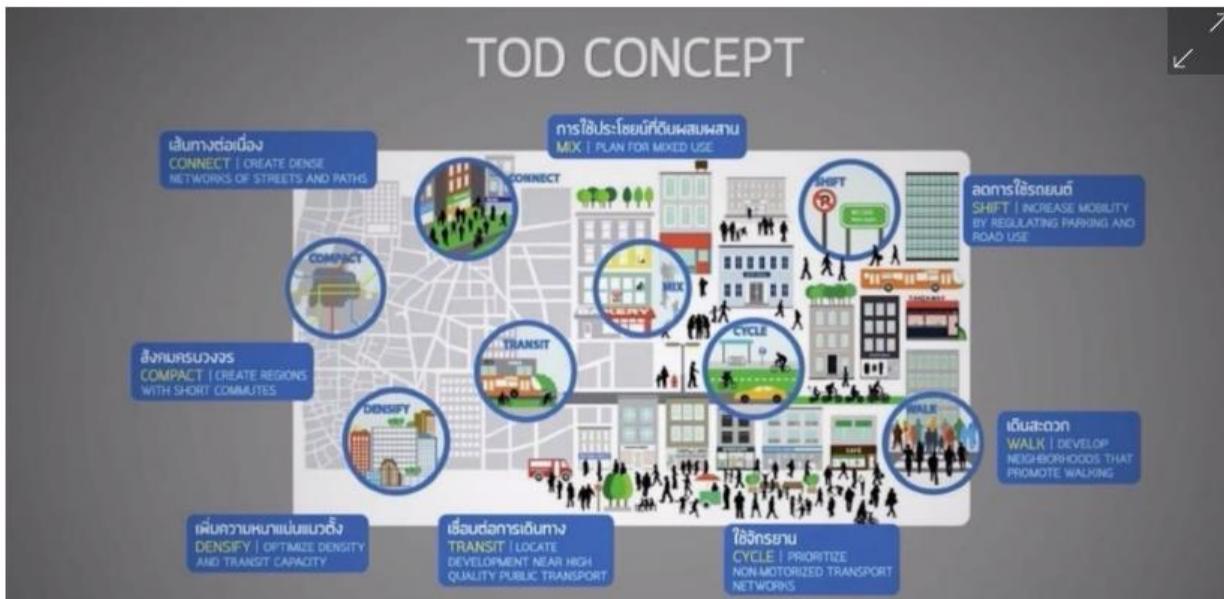
วิชารักษ์ กวศิล
พงษ์บุญฤทธิ์ อังกี้ลันด์

“ชุมชนตลาดศาลายา ถือเป็นภาคประชาสัมคมหนึ่ง
ที่มีความกระตือรือร้น และสนใจในการพัฒนา”
พื้นที่โดยรอบ รวมถึงพื้นที่เชื่อมต่อ
ของสถาบันเทคโนโลยีไทยสแตด
(ศาลายา-บางซื่อ-ม.ธรรมศาสตร์ คูนย์รังสิต)

โดย ดร.สมศิริ เชี่ยววัฒนกุล

โครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่งถือเป็นแกนสำคัญของการพัฒนาและขยายเมือง การพัฒนาเมืองแบบ Transit Oriented Development (TOD) หรือหนึ่งในแนวคิดการพัฒนาเมืองและชุมชนเมืองควบคู่ไปกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่ง โดยเน้นการพัฒนาพื้นที่รอบสถานีขนส่งสาธารณะที่เป็นศูนย์กลางเชื่อมต่อการเดินทาง มีการทำถนนครุภูมิแบบการใช้ที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อสร้างชุมชนคุณภาพ น่าอยู่อาศัย น่าลงทุนธุรกิจ เพื่อส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมการเดินทาง เข้า-ออกพื้นที่ด้วยระบบขนส่งสาธารณะ และส่งเสริมการเดินทางในพื้นที่ด้วยการเดินทางที่ไม่ใช้เครื่องยนต์ หรือใช้การเดินทางสาธารณะ (1) Concept การบริหารเมืองของ TOD คือ การปรับเปลี่ยนการขยายตัวของเมืองแบบกระจัดกระจายให้เป็นเมืองgrade ขึ้น ด้วยการพัฒนาพื้นที่อย่างมีขอบเขตและแนวทางซึ่งจะช่วยลดภาระการเดินทางเมืองอย่างไรที่สุด

Transit Oriented Development (TOD) จะช่วยแก้ปัญหาเมือง และมีประโยชน์ต่อชุมชน ดังนี้ ภาครัฐจะมีแนวทางในการบริหารจัดการเมืองที่ชัดเจน และเป็นรูปธรรม การเปลี่ยนผูกติดกรรมการเดินทางจากรถยนต์ส่วนตัวมาเป็นขนส่งสาธารณะ จะช่วยลดการก่อให้เกิดมลพิษด้วยการเพิ่มประสิทธิภาพการขนส่งสาธารณะ รวมถึงการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการเดินเท้า หรือการปั่นจักรยาน ภายในบริเวณโดยรอบของการขนส่งสาธารณะเพื่อลดการเดินทางโดยใช้เครื่องยนต์ และส่งผลดีต่อสุขภาพ นอกจากนี้ ทางด้านเศรษฐกิจท่องเที่ยมจะมีการพัฒนาให้ลงตัวกับทุก Life Style การใช้ชีวิต ทั้งย่านพักอาศัย ย่านการค้า ย่านธุรกิจ และพื้นที่สาธารณะ มีระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการครบที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ ช่วยให้ประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ลดการใช้พลังงาน และเสริมสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีในชุมชน

TOD Concept

TOD ไม่เพียงแต่จะช่วยแก้ปัญหาการเดินทางของเมืองแบบกระจายแล้ว ยังสามารถช่วยให้ประเทศไทยบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ที่องค์การสหประชาชาติเสนอวาระการพัฒนา 2030 (Agenda 2030) ในการประชุมสมมชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ เมื่อปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) นั้นก็คือ SDG 11: Sustainable Cities and Communities ทำให้เมืองและการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์มีความครอบคลุม ปลอดภัย มีภูมิต้านทานและยั่งยืน (Make cities and human settlements inclusive, safe, resilient and sustainable) มีเป้าประสงค์ครอบคลุมในหลายประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเมืองและชุมชน และ SDG 13 : Climate Action ทุกประเทศในโลกล้วนประสบกับผลกระทบอันรุนแรงของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การปล่อยก๊าซเรือนกระจกยังคงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ภาวะโลกร้อนส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของระบบภูมิอากาศ ซึ่งหากไม่เริ่มดำเนินการอย่างทันท่วงที่จะทำให้เกิดผลลัพธ์ที่ไม่อาจเปลี่ยนแปลงได้ ไม่ว่าจะเป็นความสูญเสียทางเศรษฐกิจ และผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินจากภัยพิบัติที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (2)

Guidelines for Sustainable Development สำหรับประเทศไทย การพัฒนาเมืองแบบ TOD มีการดำเนินการในหลายภาคส่วนทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน โดยในปัจจุบันมีโครงการที่มีความคืบหน้าและปัจจัยแวดล้อมที่จะทำให้เมืองหรือชุมชนนั้นเติบโตแบบ TOD อยู่หลายแห่ง อาทิ สถานีรถไฟ Airport Link มักกะสัน สถานีรถไฟฟ้าอันบุรีศิริราช รวมถึงหัวเมืองใหญ่ ๆ อย่างขอนแก่นและพัทยา ที่เป็นแหล่งเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย ที่ดำเนินการโดยสำนักนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร กระทรวงคมนาคม ซึ่งแนวทางการพัฒนาเมืองแบบ TOD นี้ ต้องได้รับความร่วมมือจากฝ่ายได้แก่

- ภาครัฐ** ร่วมผลักดัน ดูแลด้านการสร้างความรู้ความเข้าใจการพัฒนาแบบ TOD ร่วมถึงการแก้ไขกฎหมาย และข้อบังคับต่าง ๆ ให้อื้อต่อการพัฒนาเมือง การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทุกด้าน พร้อมสนับสนุนภาคเอกชนในการลงทุน
- ภาคเอกชน** ร่วมพัฒนาพื้นที่เพื่อการพัฒนาพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด พร้อมร่วมลงทุนพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ และกิจกรรมต่าง ๆ
- ภาคประชาชน** ร่วมใจ ร่วมเสนอแนวคิดในการพัฒนาพื้นที่ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ร่วมเตรียมพร้อมสู่การเปลี่ยนแปลงรูปแบบและพฤติกรรมในการเดินทาง ด้วยระบบขนส่งมวลชน ขนส่งสาธารณะ และการเดินทางโดยไม่ใช้เครื่องยนต์ และสิ่งที่สำคัญคือ ร่วมกันให้ข้อมูลและเสนอความต้องการที่เป็นประโยชน์และใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนโดยรอบของตนเอง(1)

ชุมชนตลาดศาลาฯ ถือเป็นภาคประชาสังคมหนึ่งที่มีความกระตือรือร้น และสนใจในการพัฒนาพื้นที่โดยรอบ รวมถึง พื้นที่เชื่อมต่อของสถานีรถไฟฟ้าสายสีแดง (ศาลาฯ-บางซื่อ-ม.ธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต) โดยย่าน “สถานีศาลาฯ” เป็นชุมชนที่มีความพร้อมทั้งสถาบันการศึกษา สถานพยาบาล สถานที่ท่องเที่ยว และตลาด อีกทั้งเป็นชุมชนเก่าแก่ ที่ มีรูปแบบการเดินทางที่ครอบคลุมทั้งทางรถ ทางเรือ และทางรถไฟ เพื่อให้การพัฒนาพื้นที่โดยรอบของสถานีรถไฟฟ้าสาย สีแดงศาลาฯ เป็นไปอย่างมีแบบแผนตามการบริหารเมืองแบบ TOD ซึ่งเป็นแนวคิดในการพัฒนาเมืองและชุมชน ควบคู่ไปกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่ตอบโจทย์ความต้องการ Life Style ของคนในพื้นที่ ผู้เข้ามาใช้พื้นที่อย่าง คนทำงานหรือนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ ที่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ชุมชน ภาครัฐ และภาคเอกชน รวมถึงการสร้างความตระหนักรู้ในชุมชนถึงการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นภายหลังการมาถึงของสถานีรถไฟฟ้าสาย สีแดงศาลาฯ

โดยกลุ่มสาขาวิชาโลจิสติกส์และระบบขนส่งทางราง คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ร่วมกับ มหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ การรถไฟแห่งประเทศไทย บริษัท ตลาดศาลาฯ จำกัด และ บริษัท Nippon Koei จากประเทศไทยญี่ปุ่น จึงร่วมกันจัดโครงการประกวดแนวคิดการออกแบบแบบหัวข้อ “ตลาดศาลาฯ ยุคใหม่ เชื่อต่อ รถไฟฟ้า เพื่อชุมชนน่าอยู่ และการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน” โดยมีขอบเขตของพื้นที่ครอบคลุมตลาดศาลาฯ โครงการเชิง พาณิชย์ในอนาคตของมหาวิทยาลัยมหิดล และชุมชนที่เชื่อมต่อกับสถานีรถไฟศาลาฯ

มหาวิทยาลัยมหิดล หนึ่งในภาคีสำคัญของชุมชนรอบสถานี จึงได้มอบหมายให้คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย มหิดล โดยกลุ่มสาขาวิชาโลจิสติกส์และระบบขนส่งทางราง ที่มีความเชี่ยวชาญ และมีหน้าที่ในการผลิตบุคลากร และ ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อไปพัฒนาและรองรับระบบขนส่งของประเทศไทย ทั้งด้านการ Operation การบริหารระบบขนส่ง และการ เดินรถ การเชื่อมต่อระบบขนส่งและการเดินทางในรูปแบบอื่น รวมถึงการสร้างความตระหนักรู้ถึงความสำคัญของระบบ ทาง เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาพื้นที่โดยรอบของตลาดศาลาฯ นี้ และถือเป็นหนึ่งในพันธกิจของมหาวิทยาลัย มหิดลที่เป็นผู้นำด้านสุขภาวะเชิงนโยบายระดับชาติและนานาชาติที่สามารถขับเคลื่อนสังคมได้

โครงการประกวดดังกล่าวได้รับความสนใจจากคนรุ่นใหม่เป็นจำนวนมาก ซึ่งทำให้การดำเนินการในขั้นตอนต่อไปของ การพัฒนาเมืองแบบ TOD ของศาลาฯ จะมองเห็นภาพที่ซัดเจนมากขึ้น โดยผู้ที่เกี่ยวข้องจะนำเอาผลงานเหล่านั้นมา ประยุกต์ใช้ในการออกแบบ เพื่อให้ตอบโจทย์ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชน โดยความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาค เอกชน และภาคประชาสังคม ชุมชนคนศาลาฯ จะร่วมกันพัฒนาและเตรียมความพร้อมให้ชุมชนรับความ เปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นหลังรถไฟฟ้าสายสีแดงเดินทางมาบรรจบกับรถไฟที่สถานี “ศาลาฯ”

ผลการตัดสินโครงการประกวดแนวความคิดการออกแบบหัวข้อ “ตลาดศาลาลายุคใหม่ เชื่อต่อรถไฟฟ้า เพื่อชุมชนน่าอยู่ และการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน”

GRID SALAYA
CONCEPT: แนวคิดสถาปัตยกรรมที่มุ่งเน้นการพัฒนาชุมชนให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและคนในชุมชน ผ่านการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ ในการออกแบบ ทำให้เกิดความยั่งยืนและน่าอยู่ สำหรับคนในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นผู้คนในชุมชน ผู้ประกอบการ นักท่องเที่ยว ฯลฯ ที่สามารถเข้ามาร่วมกันพัฒนาและใช้งานได้สะดวก รวดเร็ว ปลอดภัย ตลอดจนสนับสนุนการดำเนินชีวิตอย่างยั่งยืน ให้กับชุมชนที่นี่

ชนะเลิศ อันดับ 1

ผลงานโดย
วัชรากรณ์ กวยกือ¹
พิษณุวัฒน์ อินกสันต์²

รางวัลที่ 1 นางสาววชราภรณ์ กวยกือ และ นายพิษณุวัฒน์ อินกสันต์ นักศึกษาภาควิชาเทคโนโลยีสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

TALAT SALAYA
CONCEPT DESIGN
- การออกแบบชุมชนที่มุ่งเน้นการพัฒนาชุมชนให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและคนในชุมชน
- โครงสร้างทางกายภาพที่มีความหลากหลาย สามารถรองรับการเดินทางที่หลากหลาย (OTOP)
- การออกแบบที่คำนึงถึงความยั่งยืนและอนุรักษ์ธรรมชาติ ผ่านการใช้พลังงานทดแทน
- ระบบจราจรที่มีประสิทธิภาพ ลดการจราจรติดขัด

ISOMETRIC PROJECT

赢取第二名

ผลงานโดย
บีรุวิช กาดีบ
วรวัฒน์ ดาเจง

รางวัลที่ 2 นายนิริวิธ์ กาดีบ และ นายวีรวัฒน์ ดาเจง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

ชนะเลิศ อันดับ 3

ผลงานโดย

นิตยาล สุขเอี่ยม
พกานาค ชัยสุข

รางวัลที่ 3 นางสาวนิฤติ สุขเอี่ยม และ นางสาวพกานาค ช่วยสุข คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

รางวัล ชมเชย

ผลงานโดย

เมื่อวารินทร์ อินกรังก์
ณัฐบูล กลาวงศ์
อภิชาญ อุปพงษ์

รางวัลชมเชย อันดับที่ 1 นายณัฐนันท์ กลางแก้ว นางสาวเมาวารินทร์ อินทร์แก้ว และ นางสาวอภิชาญ อุปพงษ์
มหาวิทยาลัยราชมงคลสุวรรณภูมิ ศูนย์นนทบุรี

รางวัล ชมเชย

ผลงานโดย

กับพล นราโยคด

ไกรส พรบลอก

รางวัลชมเชย อันดับที่ 2 นายกมพล นราโยคด และ นายไกรส พรบลอก มหาวิทยาลัยราชมงคลสุวรรณภูมิ ศูนย์
นนทบุรี

รางวัล ชมเชย

ผลงานโดย

ก้อนกานี้ ปละอุด
สุดารัตน์ เม่นสุวรรณ
รัชฎาภรณ์ ไชยบุตร

รางวัลชมเชย อันดับ 3 นางสาวกัญญาณี ปละอุด นางสาวสุดารัตน์ เม่นสุวรรณ และ นางสาวรัญญาณี ไชยบุตร คณ.
สถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา และ

รางวัล ชมเชย

ผลงานโดย

วีระลักษณ์ งามคำ¹
ไสรanya ส่อศรี²
อริยา เมฆแสง³

ตลาดศาลาฯยุคใหม่ เชื่อมต่อรถไฟฟ้า
เพื่อชุมชนน่าอยู่ และการท่องเที่ยวยั่งยืน

บุญเติม-ชัยพากเพียร

ตลาดศาลาฯ จังหวัดเชียงใหม่ จุดเด่นที่สำคัญที่สุด คือ สถาปัตยกรรมไทยที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ผสมผสานความงามของสถาปัตยกรรมไทยและนานาชาติ ให้เกิดความสง่างามและน่าทึ่ง ด้วยสถาปัตยกรรมแบบไทยที่มีเอกลักษณ์ ผสมผสานกับเทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น ระบบไฟฟ้า ระบบสื่อสาร ระบบจราจร และระบบดูแลรักษาความปลอดภัย ทำให้ตลาดศาลาฯ ไม่ใช่แค่สถานที่ขายของ แต่เป็นจุดท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวต้องมาเยือน ที่นี่คือจุดเริ่มต้นของการเดินทางสู่เมืองเชียงใหม่ ที่มีความงามทางธรรมชาติและวัฒนธรรมที่อุดมสมบูรณ์

1 สถานีรถไฟ

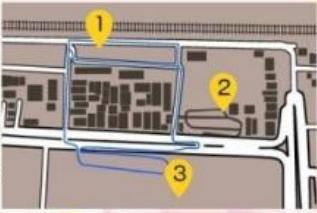
สถานีรถไฟเชียงใหม่ ที่ตั้งตระหง่านอยู่ใจกลางเมือง เช่นเดียวกับตลาดศาลาฯ สถาปัตยกรรมแบบไทยที่มีเอกลักษณ์ ผสมผสานกับสถาปัตยกรรมตะวันตก ให้เกิดความสง่างามและน่าทึ่ง ด้วยสถาปัตยกรรมแบบไทยที่มีเอกลักษณ์ ผสมผสานกับเทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น ระบบไฟฟ้า ระบบสื่อสาร ระบบจราจร และระบบดูแลรักษาความปลอดภัย ทำให้ตลาดศาลาฯ ไม่ใช่แค่สถานที่ขายของ แต่เป็นจุดท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวต้องมาเยือน ที่นี่คือจุดเริ่มต้นของการเดินทางสู่เมืองเชียงใหม่ ที่มีความงามทางธรรมชาติและวัฒนธรรมที่อุดมสมบูรณ์

2 ตลาดศาลาฯ (ตลาดหลัง)

ตลาดศาลาฯ ที่ตั้งตระหง่านอยู่ใจกลางเมือง เช่นเดียวกับสถานีรถไฟ สถาปัตยกรรมแบบไทยที่มีเอกลักษณ์ ผสมผสานกับสถาปัตยกรรมตะวันตก ให้เกิดความสง่างามและน่าทึ่ง ด้วยสถาปัตยกรรมแบบไทยที่มีเอกลักษณ์ ผสมผสานกับเทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น ระบบไฟฟ้า ระบบสื่อสาร ระบบจราจร และระบบดูแลรักษาความปลอดภัย ทำให้ตลาดศาลาฯ ไม่ใช่แค่สถานที่ขายของ แต่เป็นจุดท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวต้องมาเยือน ที่นี่คือจุดเริ่มต้นของการเดินทางสู่เมืองเชียงใหม่ ที่มีความงามทางธรรมชาติและวัฒนธรรมที่อุดมสมบูรณ์

3 อาคารโครงสร้างพานิชกรรม

อาคารโครงสร้างพานิชกรรม ที่ตั้งตระหง่านอยู่ใจกลางเมือง เช่นเดียวกับสถานีรถไฟ สถาปัตยกรรมแบบไทยที่มีเอกลักษณ์ ผสมผสานกับสถาปัตยกรรมตะวันตก ให้เกิดความสง่างามและน่าทึ่ง ด้วยสถาปัตยกรรมแบบไทยที่มีเอกลักษณ์ ผสมผสานกับเทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น ระบบไฟฟ้า ระบบสื่อสาร ระบบจราจร และระบบดูแลรักษาความปลอดภัย ทำให้ตลาดศาลาฯ ไม่ใช่แค่สถานที่ขายของ แต่เป็นจุดท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวต้องมาเยือน ที่นี่คือจุดเริ่มต้นของการเดินทางสู่เมืองเชียงใหม่ ที่มีความงามทางธรรมชาติและวัฒนธรรมที่อุดมสมบูรณ์

รางวัลชมเชย อันดับ 4 นางสาววิไลลักษณ์ งามคำ นางสาวอริยา เมฆแสง และ นางสาวโสธรญา สง่าศรี วิทยาลัยโลจิสติกส์และซัพพลายเชน มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

อ้างอิง 1. TOD คุณภาพสร้างเมือง เมืองสร้างสุข สุขสร้างได้ <http://thailandtod.com/Whatistod.html> และ 2. SDG MOVE (Moving Towards Sustainable Future) <https://www.sdgmove.com/>

เรียนรู้ : งานสื่อสารองค์กรของบริหารงานทั่วไป สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหิดล